

EK. 1 İş denetimlerinin yasal dayanakları ve İş Teftiş Kurulu Başkanlığının görevleri

İş denetiminin bir dayanağında ILO'nun 19.06.1947 tarihli ve 81 nolu Sanayi ve Ticarete İş Teftişi Hakkındaki Milletlerarası Çalışma Sözleşmesi oluşturmaktadır. Türkiye bu sözleşmeyi 13.12.1950 tarih ve 5690 sayılı yasa ile onaylayarak yükümlülük altına girmiştir. 81 sayılı ILO sözleşmesinin 4. Maddesinde "iş teftişinin merkezi bir makamın denetimi altında yapılacağı" belirtilmiştir. İş müfettişleri iş yerlerini daha sağlıklı ve güvenli hale getirebilmek, iş kazası ve meslek kazalarını azaltmak, çalışma sürelerini yasal sınırlara çekebilmek, işçilerin ücret izin ve sosyal güvence gibi haklardan mevzuatın öngördüğü şekilde yararlanmasını sağlamak, kayıtdışılıkla mücadele etmek, işyerlerinde çalışma barışının kurulmasına katkı sağlamak gibi hedeflere yönelik olarak denetim yaparlar.

***Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Yönetmeliği**'nde belirlenmiştir. Bu görevler arasında kreş kampanyası ile ilgili olarak;*

- 1- Çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını izlemek.*
- 2- Çalışma şartları, çalışma ortamı, çalışma ilişkileri, iş kazaları ve meslek hastalıkları, kayıtdışılık, iş sağlığı ve güvenliğine yönelik ihlaller ve benzeri risk kriterlerine dayanarak işyerleri ve sektörler düzeyinde analizler yapmak; müfettiş sayısı ve kurulun diğer kaynakları göz önünde bulundurularak denetlenecek sektörleri her yıl için belirlenecek esaslara göre sınıflandırmak suretiyle riski sektörlerdeki iş yerlerinin denetimine öncelik vermek.*
- 3- Çalışma hayatının denetimi ve raporlanmasına ilişkin ilke, yöntem, standart ve teknikleri geliştirmek, denetim rehberleri hazırlamak, denetimlerin etkinliğini ve verimliliğini arttırıcı tedbirleri almak, bu konuda görüş ve önerilerde bulunmak.*
- 4- Sosyal değişimler, teknolojik gelişmeler ve uluslararası mevzuatta ortaya çıkan değişikliklerin çalışma hayatıyla ilgili mevzuata yansıtılması için görüş bildirmek.*
- 5- Denetim sonuçlarına göre işgücü piyasasını geliştirecek ve çalışanların hayat seviyelerini yükseltecek tavsiye ve tekliflerde bulunmak.*
- 6- Uluslararası sözleşmeler çerçevesinde işyerlerinde uygulamaları incelemek ve izlemek.*
- 7- İşçiler, işverenler, sendika ve konfederasyonlar, meslek odaları, sivil toplum kuruluşları gibi çalışma yaşamının sosyal tarafları ile gerektiğinde basın yayın organları ve kamuoyunun bilgilendirilmesi amacıyla faaliyetler düzenlemek ve bu işlerde görevlendirilecek müfettişleri belirlemek.*

Ayrıca İş Teftiş Kurulu Başkanı görev tanımında yer alan,

- *Müfettişleri, teftiş, inceleme ve soruşturma raporları incelemek, incelemek, varsa yanlışlıkları düzelttirmek veya eksikliklerin giderilmesini sağlamak ve ilgili mercilere göndermek*
- *Müfettişler tarafından düzenlenen raporların sonuçlarına göre çalışma mevzuatının düzenlenmesi, iş ilişkilerinin, çalışma şartlarının, çalışma ortamının iyileştirilmesi, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi ve azaltılması, uygulamadaki aksaklıkların giderilmesi konularında Bakana önerilerde bulunmak*

Ek 2. İzmir İş Teftiş Grup Başkanlığı'na yapılan ziyarette öne çıkanlar:

- ✓ Kreşlerle ilgili işyerlerinin denetimini sadece iş güvenliği açısından ve 2 şekilde (rutin denetimlerde ve şikayetler üzerine) gerçekleştirilmektedir.
- ✓ Kreş denetimlerinin büyük bir çoğunluğunun şikayet üzerine olduğunu ve bunda ALO 170 hattının kullanılmakta. Kadınlar ALO 170'i etkin olarak kullanabilir.
- ✓ İş müfettişleri görevlerindeki öncelik sıralamasında kreşlere pek de gereken önem verilmemektedir. Zira iş sağlığı ve güvenliği açısından çok daha "tehlikeli" ve "önemli" işyerleri ile ilgilenilmektedir.
- ✓ Türkiye'de toplam 1000 iş müfettişi olduğu ve sorumluluk alanlarının da bölgelere göre belirlendiğini öğrendik. Örneğin İzmir İş Teftiş Grup Başkanlığına bağlı 9 ilde 50 iş müfettişi görevli imiş.
- ✓ İnternette 2007 yılına ait bulduğumuz Grup Başkanlıklarının teftişlerine ait istatistiki bilgiler de ise, iller bazında, 100 den fazla kadın işçi çalıştıran işyeri sayısı, bu işyerlerinde çalışan kadın sayısı, Emzirme odası ve kreş kurulması gereken / kurulmayan işyeri sayısı ve idari para cezası başlıklarında çeşitli veriler var.
- ✓ İzmir'de 2007 yılında 100'den fazla kadın işçi çalıştıran işyeri sayısı 33, bu işyerlerinde çalışan kadın sayısı 5112, Emzirme odası kurulması gereken işyeri sayısı 14, emzirme odası kurulmayan işyeri sayısı 10, kreş kurulması gereken işyeri sayısı 19 ve kreş kurulmayan işyeri sayısı 9 idi. İdari para cezası talebi ve miktarına ilişkin veri bulunmamaktadır.

Ek.

Ek. 3- İhtiyaç Duyulan Yasal Düzenlemeler

CEDAW m.2/a devletlerin erkeklerin ve kadınların eşitliği prensibinin yasalar ve diğer uygun vasıtalarla pratik olarak uygulanmasını sağlamakla yükümlü olduğunu belirtirken, d bendinde kamu kurum ve kuruluşların kadınlara karşı ayrımcılık niteliğindeki eylemlerden kaçınmalarına doğrudan atıfta bulunmuştur.

Kadınların çalışma ve sosyal yaşama katılımı açısından birincil öneme sahip çocuk bakım hizmetlerinin kadının insan haklarını gözeten uluslararası standartlara uygun olarak sunumu için belirtilen konularda yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır:

- 1- Gebe ve Emziren Kadınlar Yönetmeliği ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılacak Çocuk Bakımevleri Hakkında Yönetmelikteki ayrımcı düzenlemeler kaldırılmalıdır.
- 2- İşçiler ve sözleşmeli personel için babalık izni öngörülmelidir. Bu süre hem işçi, hem memur hem de sözleşmeli personel için iki haftadan az olmamalıdır
- 3- Ebeveyn izni ile ilgili yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Ebeveyn izni devredilemez ve ücretli olmalıdır. Ebeveyn izni süresince veya ebeveyn izni nedeniyle iş sözleşmesine son verilenlere mutlak iş güvencesi sağlanmalı ve mutlak işe iade öngörülmelidir.
- 4- Kadın işçilere doğum nedeniyle iş göremezlik halinde gelir kaybına uğramamaları için günlük kazancın tamamı ödenmelidir.
- 5- Eşlere yıllık izin haklarına, çocuklarının tatil dönemlerinde kullanma hakkı tanınmalıdır.
- 6- Aile sorumlulukları nedeniyle işten ayrılanlara çalışma yaşamına dönmeleri için yeniden eğitim olanakları sağlanmalıdır.
- 7- Kadınların istihdama, sosyal ve politik yaşama katılımının ve kadın-erkek eşitliğinin sağlanması için, kreş ve gündüz bakımevlerine ilişkin mevzuat gözden geçirilmeli; kreş ve gündüz bakımevlerinin sayısı artırılmalı; bu hizmetleri herkesin erişebilmesi için kaliteli, ücretsiz ya da düşük ücretli olmalı ve denetlenmelidir.
- 8- Sendikalar bağittadıkları toplu iş sözleşmelerinde iş ve aile sorumluluklarının uzlaştırılmasına yönelik düzenlemelere yer vermelidir.

9- Sendikalar ve meslek odaları da kendi çalışanları ve üyeleri için kreş ve gündüz bakım hizmetleri vermelidir.

10- Aile sorumluluklarının eşler tarafından eşit paylaşılması, devletin ve işverenlerin aile dostu politikalar izlemeleri için, bu konuda eylem programları hazırlanmalı, farkındalığı artırıcı çalışmalar yürütülmelidir.

11- Aile sorumlulukları olan çalışanlara çocuk bakımı ve aile hizmetlerini/olanaklarını sağlamak, çalışan veya iş arayan aile sorumlulukları olanların sayısına ve bakım isteyen çocukların yaşı/sayısına ve diğer bağımlılıkların sayısına dair istatistikler tutmak, sistematik araştırmalarla yerel olarak ne gibi ihtiyaç ve öncelikler bulunduğunu saptamak, iş ve aile sorumluluklarını uzlaştırmaya yönelik doğru politikalar üretmek için gereken istatistiksel veri tabanı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından oluşturulmalıdır.